

FURIA I SZLACHETNIEJSZY ROZUM
Próby o *Burzy* Williama Szekspira

Święty Tadeusz
Ślawek

UNIwersYTET ŚLĄSKI
WYDAWNICTWO

Tadeusz Sławek, polonista i anglista związany z Uniwersytetem Śląskim od 1971 roku, rektor Uniwersytetu w latach 1996–2002. Wraz z kontrabasistą Bogdanem Mizerskim autor i wykonawca esejów na głos i kontrabas. Zajmuje się teorią literatury, literaturą porównawczą, zagadnieniami życia publicznego. Ostatnio opublikował: *U-chodzić* (2015), *Nie bez reszty. O potrzebie niekompletności* (2018), *Kafka. Życie w przestrzeni bez rozstrzygnięć* (2019), *Śladem zwierząt. O dochodzeniu do siebie* (2020), *Umysł rozstrojony. Próby o trylogii księżycowej Jerzego Żuławskiego* (2020).

PATRONAT HONOROWY:

**GDAŃSKI
TEATR
SZEKSPIROWSKI**

TEATR ŚLĄSKI
im. St. Wyspiańskiego

FURIA I SZLACHETNIEJSZY ROZUM

Patronat honorowy:

TEATR ŚLĄSKI
im. St. Wyspiańskiego

Tadeusz Sławek

FURIA I SZLACHETNIEJSZY ROZUM

Próby o *Burzy* Williama Szekspira

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Katowice 2022

Recenzja:

Małgorzata Grzegorzewska

Spis treści:

I. Żegluga	s. 7
II. Wyspa	s. 29
III. Burza	s. 49
Bibliografia	s. 211
Indeks osobowy	s. 221
Summary	s. 227
Streszczenie	s. 229

Pamięci Jerzego Limona

Indeks osobowy

- A**bgarowicz Kazimierz 45
Adamiak Marcin 200
Agamben Giorgio 39, 103, 104, 173
Arendt Hannah 37, 39
Auden Hugh Wystan 73, 74, 75, 96,
113, 123, 129, 130, 134
- B**acon Francis 12, 13
Baczko Bronisław 116
Bakunin Michaił 52
Baran Bogdan 89, 163
Barańczak Stanisław 20, 32, 54, 61,
62, 74, 78, 80, 100, 110, 138, 183,
203
Bataille Georges 151
Bendyk Edwin 202
Bieńczyk Marek 120
- Botticelli Sandro 42
Böcklin Arnold 32
Brach-Czaina Jolanta 53, 74, 76, 83
Brandwajn Ludwika 183
Brandwajn Rachmiel 90, 183
Brecker Randy 44
Bronfen Elizabeth 177
Brown Norman Oscar 176
Browning Robert 106
Bruyere Jean de la 90
Brzozowski Stanisław 92
Buch-Morss Susan 111
- C**acciari Massimo 38
Campanella Tomasso 183, 197
Carlyle Thomas 99, 101, 201

Indeks osobowy

- Carroll Lewis 109
Casas Bartolomeo de las 121
Césaire Aimé 105, 114, 115
Chamfort Sébastien-Roch Nicolas
152
Chodkowski Robert 26, 198
Cioran Emil 120, 168
Cirlić-Straszyńska Danuta 9
Clayton-Thomas David 44
Conrad Joseph 12, 13, 14, 15, 108
Czarnocka Hanna 91
- D**ante Alighieri 142
Defoe Daniel 10, 53
Derrida Jacques 75, 165
Diderot Denis 65
Donne John 54, 61, 63
Drzewiecki Konrad 152
Dudzińska-Facca Anna 13
- E**razm z Rotterdamu 168
Eurypides 26, 198
- F**abiszak Jacek 17
Falkiewicz Andrzej 83, 170
Fanon Frantz 98
- Fioretos Aris 63
Freud Sigmund 176, 177
Friedrich Caspar David 38
Fukuyama Francis 184
Fuller Timothy 203
Fuselli Henry 177
- G**adamer Hans-Georg 89
Gałązka Tomasz S. 31
Garber Marjorie 79
Géricault Théodore 24
Gibińska Marta 17
Gish Dustin A. 125
Goethe Johann Wolfgang von 27, 28,
77, 81, 82, 206
Gołębiewska Maria 75
Gondowicz Jan 201
Górniak-Morgan Ewa 173
Grandville Gérard 24
Gros Louis Kenneth R.R. 71
Grünbein Durs 63
Grzegorzewska Małgorzata 145, 147
Grzybowska Ryszarda 84
Gusin Michał 135
- H**akluyt Richard 10

Indeks osobowy

- Halpern-Myślicki Ignacy 136
Hamvas Béla 17, 27, 53, 174
Hegel Georg Wilhelm Friedrich 111
Heidegger Martin 112, 114, 124, 133
Heine Heinrich 95, 97
Hobbes Thomas 198
Hocke Gustave René 131
Homer 19, 20, 32, 33, 38, 192
- J**
Jabés Edmond 23, 165
Jameson Anne 95
Jankélevitch Vladimir 126
Jarry Alfred 201
Jaskuła Zdzisław 28, 31
Jastrzębiec-Kozłowski Czesław 62, 78, 81, 100
Jedlicki Witold 137
Jędrkiewicz Edwin 168
Jonson Ben 41
Jünger Ernst 163
- K**
Kafka Franz 101
Kamiński Piotr 14, 78, 80, 100, 109, 110, 175, 190
Kant Immanuel 92, 93, 119
Karczmarewicz Janina 36
Kartezjusz 131
- Kasprowicz Jan 52
Kasprzysiak Stanisław 169
Kelly Andrew 126
Kierkegaard Søren 106
Kirsch Arthur 113
Klimczyk Wojciech 42
Kłoczowski Jan Maria 177
Kłosiński Krzysztof 195, 196
Kojève Alexandre 200
Kooper Al 44
Kopacki Andrzej 63
Kott Jan 9, 79, 80, 83, 171, 200
Krahelska Halina 137
Král Petr 38, 40
Krasicki Ignacy 11
Kucab Mateusz 86
Kuciak Agnieszka 142
Kulicka Elżbieta 66
Kunicki Wojciech 77
Kydryński Juliusz 101
- L**
Lampedusa Giuseppe Tomasi di 168, 169
Lane Fitz Hugh 8, 30, 50, 70
Lange Antoni 37, 65, 92
Latour Bruno 12, 117

Indeks osobowy

- Legendre Pierre 100
Leśmian Bolesław 83
Levinas Emmanuel 21
Lewik Włodzimierz 24, 46
Lewis Clive Staples 134
Leyko Małgorzata 16
Lévi-Strauss Claude 117, 118
Lichtenberg Georg Christoph 161
Lisiecka Sława 28, 31
Lovecraft Howard Phillips 84, 86
Luhmann Niklas 151, 160
Lukrecjusz 22, 40, 41, 43, 46
- L**agodzka Anna 37
Loziński Jerzy 151
Łukasiewicz Małgorzata 18, 39
- M**achej Zbigniew 38
Machiavelli Nicolo 43, 140, 141, 203
Makarewicz Irena 169
Malicki Marian 73
Mannheim Karl 52, 186
Mannoni Octave 98
Márai Sándor 169
Marks Karl 90
Marvell Andrew 32
- Matvejević Predrag 9
Melville Herman 31, 34
Merecki Jarosław 116
Mersenne Marin 131
Mickiewicz Adam 23, 24, 25
Mikulski Tadeusz 11
Minkowski Eugene 64
Mizera Janusz 112
Miziński Jan 52
Monteskusz 17, 24, 99
More Thomas 45, 183
Moroz Grzegorz 11
Mortimer John Hamilton 85
- N**ancy Jean-Luc 135, 139, 146, 151
Nawrocka Ewa 17
Nietzsche Friedrich 18, 28, 31, 120, 139, 207, 208
Niklewiczówna Krystyna 121
Nowak Andrzej W. 12, 90
Nowak Piotr 123, 202, 203
- P**arandowski Jan 19
Pascal Blaise 9, 187, 198
Petryńska Magdalena 14
Piranesi Giambattista 177

Indeks osobowy

- Platon 74, 165
Plichta Piotr 54
Pokojska Agnieszka 74
Polak Marcin 64
Pomorski Adam 28
Popper Karl 137
Prodanović Mileta 14, 36
Prokopiuk Jerzy 73
Przybylski Ryszard 149, 153
Pucek Krzysztof 80
Purkiss Diane 88
- Q**uinard Pascal 9, 28
- R**etamar Roberto Fernandez 91
Reymont Władysław 86
Rosiński Krzysztof 59
Rossi Paolo 13
Rousseau Jean-Jacques 67, 115, 116,
117
Rowlandson Thomas 85
Rutkowski Krzysztof 9, 28
Rychter Marcin 59
Rymkiewicz Wawrzyniec 100
- S**chiller Friedrich 73
Schulz Bruno 83
Schütz Anton 59
Shakespeare William, patrz Szekspir
Shelley Percy Bysshe 52
Siwicka Zofia 56, 80, 150, 194
Spaemann Robert 116
Spinoza Baruch 136, 156, 169, 188,
193
Spyra Piotr 71, 88, 164
Słomczyński Maciej 43, 46, 47, 51,
62, 78, 80, 81, 100, 104, 109, 117,
160
Steinsberg Aniela 118
Strauss Leo 202
Sugiera Małgorzata 105, 114, 115
Swift Jonathan 9, 10, 15, 23, 141
Szekspir William 14, 16, 17, 20, 22,
27, 33, 36, 39, 40, 45, 46, 51, 61,
72, 77, 81, 86, 90, 93, 102, 108,
110, 117, 121, 133, 136, 143, 149,
160, 161, 168, 169, 180, 186, 187,
193, 194, 203, 206
Szymani Ewa 77
Szymański Edward 22
- T**homson Henry 68
Tieck Ludwig 15, 16, 102, 129
Tihanov Galin 200
Tischner Józef 21, 42, 55, 180

Tolkien John Ronald Reuel 106

Tokarski Jan 125

Twardowski Kasper 72, 73

Ugniewska Joanna 39

Ulrich Leon 81

Verne Jules 26, 36, 66

Vincenz Andrzej 73

Waterhouse John William 39

Welsford Enid 41, 44

Wiśniowski Sygurd 99

Wodecka Danuta 80

Wodnicki Adam 23, 165

Wodziński Cezary 141

Woronowicz Szczepan 17

Yourcenar Marguerite 177

Zagórska Aniela 12

Załuski Tomasz 135

Zatorski Tadeusz 95, 161

Zdziechowski Marian 190

Zieliński Eugeniusz 115

Zukofsky Louis 160

Żaboklicki Krzysztof 141

Żeleński-Boy Tadeusz 24, 65, 152, 187

Fury against nobler reason. Fragments on William Shakespeare's *The Tempest*

S u m m a r y

As Stephen Greenblatt claims *The Tempest* summarizes all major preoccupations of other plays: legitimate power is abolished, civilization is threatened by wilderness, discourse is besieged by the darkness of inarticulate sounds, and theatrical performance looms large as a metaphor of human life. It is the final play of a great master and hence one is tempted to venture a hypothesis that, perhaps Shakespeare's Prospero, like Ulisses in the XI canto of *Odysei*, speaks to us from the other side, from a dark and mysterious island of the dead, and his theatre is the only way in which we could approach death in the epoch of broken rituals and general disenchantment. Thus, Prospero's famous line at the end of the play "Our revels now are ended" declares not only the end of the time of performance but refers to a much wider, Kermodian, sense of ending.

Keywords: sea, island, sailing, art, language, forgiveness

Furia i szlachetniejszy rozum. Próby o *Burzy* Williama Szekspira

Streszczenie

Może trzeba czytać tę sztukę jako przekaz „po śmierci”? Może nikt nie ocalał z nawałnicy, która wcale nie była dziełem Prospera, tylko dzikim obrządkiem natury? Może nikt się nawrócił, nikt nikomu nie przebaczył, nikt nie uznał swych grzechów i nikt nie okazał ani skruchy, ani wielkoduszności. Może wszystko, co usłyszeliśmy, to wymysł Prospera, pragnącego czymś zająć bezczas pośmiertnego trwania i wynagrodzić sobie niepowodzenia losu; i w ten sposób – niczym mistrzyni nieskończonej opowieści, Szeherezada – snuć marzenie o sprawiedliwszym świecie, w którym grzesznicy zostają ukarani, a sprawiedliwi wynagrodzeni? Czy nie słuchamy opowieści Prospera, który nie dotarł do wyspy, lecz utonął w zbutwiałej łodzi, do której wsadzili go uzurpatorzy, i teraz opowiada nam o tym wydarzeniu, zmieniając jego zakończenie?

Słowa kluczowe: morze, wyspa, żegluga, sztuka, język, przebaczenie

Redakcja, redakcja techniczna i łamanie
Michał Noszczyk

Projekt okładki i stron rozdzielających
z wykorzystaniem obrazów Fitz'a Hugh Lane'a
Michał Noszczyk

Korekta
Marzena Marczyk

Redaktor inicjujący
Przemysław Pieniążek

Nota copyrightowa obowiązująca do 31.03.2023:
Copyright © 2022 by Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

Sprzysiamy otwartej nauce. Od 1.04.2023 publikacja dostępna na licencji Creative Commons
Uznanie autorstwa-Na tych samych warunkach 4.0 Międzynarodowe (CC BY-SA 4.0)

Wersja elektroniczna monografii zostanie opublikowana w formule wolnego dostępu
w Repozytorium Uniwersytetu Śląskiego www.rebus.us.edu.pl

 <https://orcid.org/0000-0002-7148-5063>
Sławek, Tadeusz
Furia i szlachetniejszy rozum : próby o „Burzy”
William Szekspira / Tadeusz Sławek.
Wydanie I. - Katowice : Wydawnictwo
Uniwersytetu Śląskiego, 2022

<https://doi.org/10.31261/PN.4116>
ISBN 978-83-226-4183-5
(wersja drukowana)
ISBN 978-83-226-4184-2
(wersja elektroniczna)

Wydawca:
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawnictwo@us.edu.pl

Druk i oprawa:
Volumina.pl Daniel Krzanowski
ul. Księcia Witolda 7-9
71-063 Szczecin

Wydanie I. Ark. druk. 14,5. Ark. wyd. 12,5. Papier Munken Lynx 100 g, vol. 1.13. PN 4116.
Cena 24,90 zł (w tym VAT)

Może trzeba czytać tę sztukę jako przekaz „po śmierci”? Może nikt nie ocalał z nawałnicy, która wcale nie była dziełem Prospera, tylko dzikim obrządkiem natury? Może nikt się nawrócił, nikt nikomu nie przebaczył, nikt nie uznał swych grzechów i nikt nie okazał ani skruchy, ani wielkoduszności. Może wszystko, co usłyszeliśmy, to wymysł Prospera...

Cena 24,90 zł (w tym VAT)

Więcej o książce

ISBN 978-83-226-4184-2

9 788322 641842

